

LESNI DELAVEC

Glasiło Osrednjega društva lesnih delavcev

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu. — Uredništvo in upravništvo v Ljubljani, Šelenburgova ulica šte. 6/II, desno. — Naročnina stane letno 26 dinarjev. — Oglasi se za milimeter prostora v dolžini širine enega stolpea računajo po 1 dinar. — Nefrankirane ali premalo frankirane dopise se ne sprejema. — Rokopisi se ne vračajo. — Reklamacije so poštnine proste.

Štev. 1.

Ljubljana, dne 1. januarja 1923.

Leto II.

Božič — Novo leto!

Božič je minil. Ponavljalo se je vse to, česar smo pričeli vsako leto. Zadnje dneve pred prazniki je bilo v mestih živahno vrvenje. Dobro oblečena gospoda se je gnetla po prodajalnah, izbirajoč in kupujoč vsakovrstnega blaga za darila svojcem, zlasti otrokom. Kakor vsako leto so bila tudi to pot izložbena okna prodajalcev bogato obložena z blagom, okrašena z smerečjem tu in tam je bilo videti celo majhna božična drevesca, ki so jih v večerni temi razsvetljevale številne električne lučice v obliki majhnih svečic. Največje veselje pa je imela „boljša“ družba na sveti večer. Po večerji so prižigali božična drevesca, kojih sijaj se je v pesirih barvah razlival po okusno opremljenih sobanah. Krog dreves so bile zbrane družine imovitih ljudi, veselje je žarilo vsem iz oči. Pod drevesi pa so bila nakopičena bogata darila za velike in male. Siromak je s ceste po jasno razsvetljenih oknih lahko opazoval, da tam notri vlada veselje in sreča.

Kakšno je bilo veselje naših lesnih delavcev? Dočim so naši podjetniki, mizarški mojstri, tesarski mojstri, posestniki žag in eksploatorji gozdov s svojimi ženami tekmovali, kdo izmed njih bi drug drugemu in otrokom napravil večje veselje, so lesni delavci, zlasti na deželi, opazovali, da ni škoda ne denarja ne časa, samo da bi presenečenje in radost bila čim večja, ter obhajali svoj božič v svojih več kot borih stanovanjih tiho in brez šuma. V stanovanjih lesnih delavcev po mestih, v ubožnih bajtah, v katerih prebivajo lesni delavci, uposljeni na žagah in v gozdovih, se niso blesketala božična drevesa in če so tu in tam bila, tedaj jih je zaljšalo nekaj pisane papirja in nekaj svečic. To je bilo vse. Daril nikjer. Toplega suknjiča, ki bi ga mož tako nujno potreboval, jope ki bi jo rabila žena, oblekce in čevljev za prezebajoče otroke — vsega tega ni bilo. Za večerjo jim je bil kisli fižol, turščni žganci ali sok — ocvrte ribe je pojedla gospoda. Božič so lesni delavci praznovali le v mislih. Zvonovi iz bron, kojih glas se je tajinstveno in svečano razlegal po kraju, je sicer tudi proletarjem lesnih strok naznanjal, da se je rodil izveličar. Marsikateremu

pa je nehote prišlo na misel, kako dvojno vlogo ti zvonovi v današnji kapitalistični družbi lahko igrajo. Danes slavnostnim glasom in brnenjem razglašajo velike historične trenutke, jutri pa jih lahko prelijejo ter izpremenijo v naboje za puške in topove, s katerimi se potem proletarci navzajem pobijajo za — kapitalistične interese. Na sveti večer ob božiču so ti zvonovi naznanjali rojstvo Kristusa. Veselje, ki ga ob takem trenutku uživa, ali bolje rečeno, na zunaj kaže, da ga uživa, privoščiči kapitalistični razred tudi delavstvu, ker tako veselje kapitalistični razred nič ne stane. Ob suhi skorji kruha in ob močniku, naj ima proletarijat svoje veselje.

Ali je ob zadnjem božiču bilo veselje buržoazije nad rojstvom Krista tudi iskreno? Ne, in tisočkrat ne! Vse njihovo praznovanje in slavnostno razpoloženje nikdar še ni bilo drugega kot velika hinavščina. Z njihovim svetohlinstvom posedujoči sloji mečejo proletarijatu le pesek v oči. Kajti, če bi se Krist v resnici rodil, bi ga ravno tako preganjali in na zadnje križali kakor so ga takrat, kakor nam to legenda pripoveduje.

Ti ljudje, ki na tak slovesen način praznujejo Kristusovo rojstvo, imajo namesto srca v sebi kamen. Njim ni bog Krist, njim je bog mamon. V svoji brezčutnosti in pohlepu po bogastvu brezobzirno izkoriščajo vse, kar jim pride pod roke, najbolj pa delovno silo človeka in gorje, če se kdo izmed teptanih in užaljenih upa postavljati jim po robu, tega preganjajo in če le mogoče neusmiljeno pogazijo ter ugonobijo, ravno tako kakor so ugonobili Krista, ki ni hotel trpeti oderuštva in ki je bil prijatelj revežev. Ali svet se suče in marsikaj se je od tedaj izpremenilo. Proletarijat se je pričel zavedati svojega človečanskega dostojanstva, zavedati svoje nepremagljive sile in moči. Zato ne bo več klonil svojega tilnika, ne bo se pustil križati, nasprotno bo vodil borbo zoper vse krivice, zoper izkoriščanje človeka po človeku. To borbo, ki jo je napovedal vsemu kapitalističnemu ustrojstvu, bo vodil brezobzirno do končne zmage. Lesni delavci bodo v tem boju igrali soodločujočo vlogo.

Novo leto! Prijatelji in znanci se srečavajo, obiskujejo in si žele srečno novo leto. Da, srečno in veselo novo leto! Ali je tako voščilo tudi iskreno mišljeno? Ni! Je to le nekaka tradicionalna navada, običaj, ki na stvari ničesar ne izpreminja? V resnici pa je vsak sam svoje sreče kovač. Pa vseeno nas sili, da ob koncu starega in začetku novega leta vržemo naš pogled nekoliko nazaj ter premostimo dogodke.

Marsikatera družina naših lesnih delavcev ima zaznamovati jako bridke doživljaje. Dosti je takih, ki jim je smrtna kosa ugrabila otroka, otrokom mater in možu ženo in kar je najhujše otrokom očeta, ženi pa moža. Vzrok takih slučajev, ki so marsikatero družino skorajda uničili ni težko dognati. Proletarska bolezen — jetika je to, ki tako strašno grasira med lesnimi delavci in njihovimi družinami.

Mnogi izmed naših tovarišev je utrpel nezgodo, temu je stroj pokvečil ali celo odrezal nekaj prstov, onemu pa kar celo roko.

Draginja nas je trla kakor nikdar poprej. Stanovanjske razmere se niso prav nič izboljšale. Še vedno stanujejo lesni delavci v mestih po majhnih, tesnih, zaduhlih stanovanjih, bolje rečeno brlogih, ki so v mnogem oziru pravcata gnezda bacilov. Tudi na deželi ni boljše. Le pojdemo pogledat v razne doline in kraje, kjer je lesna industrija doma. Samci stanujejo v lesenih barakah, v katerih po leti od vročine komaj dihajo, po zimi pa šklepetajo z zobmi od mraza. Družine pa so napehane v napol podrtih kajžah, v katere v mnogih slučajih skozi raztrgane strehe dežuje. Žalosten pogled na razmere, ki rode taka stanovanja še žalostnejši, pa nudijo prepadle žene in razcapani otroci lesnih delavcev. Tudi v preteklem letu niso bili redki slučajji, da lesni delavci niso mogli pošiljati svojih otrok v šolo, ker jim niso mogli nabaviti obleke in čevljev. Zares škandalozna izpričevala baje moderne kulture in socialnih nazorov!

Leto 1922. za lesne delavce ni bilo leto sreče in veselja, pač pa leto trudapolnih skrbi. Ali bo leto 1923. kaj boljše? Nikdar si ne delajmo iluzij! Krogi, ki so špekulativnim potom, s pomočjo upravnega in administrativnega aparata države znali osredočiti ves vsakdanji kruh v svojih rokah, so lesnim delavcem kakor tudi vsemu ostalemu delavstvu znali obešiti košaro s kruhom tako visoko, da je zamoglo zajemati le skromne drobtinice. Pohlep po dobičkih in bogstvu je tem ljudem zapiral oči pred strašnim propadanjem proletarijata.

Vse leto smo morali osredočevati vse svoje razpoložljive sile samo v to, da se plače lesnih delavcev dvignejo. Če bi živeli v normalnih razmerah, tedaj bi uspehi, ki smo jih v tem pogledu v pretečenem letu dosegli, bili naravnost sijajni. Tako pa smo si z največjim naporom komaj ohranili nago življenje in le svoji zavednosti in svoji strokovni orga-

nizaciji se imamo zahvaliti, da ni hujše. Z borbo za vsakdanji kruh še dolgo nismo končali in tudi v letu 1923. se bo morala z vso ljutostjo nadaljevati. Navidez izgleda stvar kakor bi naša strokovna organizacija izpolnjevala svojo nalogo le enostransko. Pa ni tako, s kruhom pride tudi kultura in proletarska zavest, brez kruha ne more biti drugega. Zato mora biti tudi v bodoče naše prvo geslo kruh, kruh, dosti kruha! Če pa hočemo imeti dosti kruha, se moramo boriti za primerne plače, plače, ki bodo odgovarjale cenam kruha.

Na socialno političnem polju nam je buržoazija prizadejala v pretečenem letu marsikatero škodo. V tem pogledu je z vso brezobzirnostjo naskakovala zlasti osemurni delavnik. Starostnega zavarovanja ni. Zavarovanja za slučaj invaliditete ni. Zavarovanje za slučaj nezgode, v kolikor ga imamo, v nobenem slučaju ne odgovarja. Za naše vdove ni preskrbljeno. Za naše sirote tudi ni preskrbljeno. Plačanih dopustov ni. Inšpekcija dela ne funkcijonira. Delavske zbornice le životarijo. Delovni trg ni urejen. Skratka, na vseh koncih in krajih smo opeharjeni.

Če si predočimo ves ta kompleks vprašanj, ki smo jih tukaj v naglici naštel, tedaj nam postane še le jasno, koliko ogromnega dela nas čaka! Zato ne želimo našim tovarišem sentimentalnega veselega in srečnega novega leta, temveč jih kličemo ob koncu starega in ob začetku novega leta na neumorno agitacijo in na veselo žilavo in neizprosno borbo.

To nam bodi parola za novo leto 1923!

Bolniško in nezgodno zavarovanje delavcev.

(V pouk delavstvu.)

Dne 1. julija t. l. je stopil v veljavo novi zakon o bolniškem in nezgodnem zavarovanju delavcev, ki velja za vso Jugoslavijo.

Po tem zakonu sta okrajna bolniška blagajna v Ljubljani in Začasna delavska zavarovalnica zoper nezgode v Ljubljani prenehali obstojati in sta se združili v skupen socialno-zavarovalni zavod pod imenom „Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani“, ki ima po vsej Sloveniji v večjih krajih svoje poslovalnice, in sicer po okoliših okrajnih glavarstev oziroma sodnih okrajih, t. j. v Brežicah, v Celju, v Gornji Radgoni, na Jesenicah, v Kamniku, v Kočevju, v Konjicah, v Kranju, v Krškem, v Laškem, v Logatcu, v Ljubljani (Gradišče št. 2), v Mariboru, v Murski Soboti, v Marenbergu, v Novem mestu, Ormožu, Ptuj, Rogaški Slatini, v Sevnici, v Slovenjgradcu, v Šoštanju, v Trzinu, v Slovenski Bistrici, na Vrhniki in v Zagorju ob Savi.

Bolniško in nezgodno zavarovanje vse države vodi Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu.

Po novem zakonu o zavarovanju delavcev je zavezan zavarovanju zoper bolezni in nezgode vsak delavec in nameščeneec, dokler se nahaja v službi, razen poljedelskih delavcev, ki ne delajo pri strojih. Vsak delavec in nameščeneec je za čas svojega službovanja član okrožnega urada za zavarovanje delavcev in ima pravico do brezplačne zdravniške pomoči in denarnih podpor, če zbolí ali če se pri delu ponesreči in to ne glede na to, če ga je delodajalec prijavil v zavarovanje ali ne.

Finančna podlaga vsemu zavarovanju so denarni prispevki, ki jih morajo delodajalci mesečno plačevati kakor državne davke. Prispevki so dvojne vrste in sicer: prispevki za bolniško in prispevki za nezgodno zavarovanje.

Bolniško-zavarovalni prispevki se za posameznega delavca plačujejo po višini njegove plače, katero delodajalec pri uradu prijavi. Vsak delavec spada in se uvrsti po višini svoje plače v en mezdni razred, katerih je po novem zakonu 17. Najvišji mezdni razred je 17. in se v tem razredu plačuje najvišji prispevek (Din 2.— za vsak dan razen nedelj in praznikov), daje pa v slučaju bolezni in delanezmožnosti delavca tudi največja denarna podpora (Din 26.66 na dan). V 17. mezdni razred spada vsak delavec, ki zasluži več kot 40 Din. na dan, in to ne glede na to, če ga je delodajalec pri uradu neresnično prijavil z manjšo plačo. — Najnižji mezdni razred je 1., v katerega spadajo vajenci in pa osebe, ki ne zaslužijo na dan več kot Din 2.50. V plačo se všttevajo tudi morebitni naruralni prejemki delavca, n. pr. hrana, stanovanje, živila, za kolikor jih od delodajalca bolj poceni dobiva, in podobno.

Bolniško-zavarovalni prispevek plačujeta po novem zakonu delavec in delodajalec vsak polovico. Polovico prispevka, ki odpade na delavca, sme delodajalec ob izplačilu plače od delavčeve plače odtrgati, vendar ne za več kot za en mesec v nazaj.

Prispevek za nezgodno zavarovanje mora delodajalec v celoti sam plačevati in nima pravice, da od delavčeve plače za to zavarovanje kaj odtrgava.

Najvažnejše, kar bi moral vsak delavec v svojo lastno korist vedeti, o bolniškem in nezgodnem zavarovanju in za kar naj se vsak delavec zanima, je naslednje:

Po vstopu v delo naj pri pristojni poslovalnici okrožnega urada za zavarovanje delavcev ustno ali pisмено poizve, ali ga je delodajalec sploh prijavil v zavarovanje ter ako ga je pravilno prijavil, t. j. ako je delodajalec pravilno navedel dan njegovega vstopa v delo ter višino njegove plače. Ako se namreč zgodi, da delavec ali kdo v njegovi družini zbolí, delavec pa ni prijavljen, ali pa je prijavljen z napačnimi podatki o plači in o vstopu v delo, ima lahko razne sitnosti pri izplačevanju podpore in je lahko povrh tega po krivdi svojega delodajalca oškodovan pri podpori.

Obenem naj pri pristojni poslovalnici izve, v kateri mezdni razred je uvrščen in koliko mu sme delodajalec tedensko oziroma dnevno odtrgavati za bolniško zavarovanje od njegove plače. Zelo mnogo delavcev je, ki se za to stvar prav nič ne zanimajo, zaradi tega pa znajo to njihovo nezanimanje nekateri ljudje prav grdo zlorabljeni. Posebno se to rado dogaja pri stavbinskem in pa lesnem delavstvu, kjer brezvestni delovodje, polirji in akordanti, ki najemajo delavce, pa tudi delodajalci sami, odtegujejo delavstvu previsoke prispevke ali pa prispevke po višjem mezdnem razredu, kakor pa so delavce v resnici prijavili v zavarovanje, ali pa navsezadnje odtegujejo delavcem od plače prispevke, ne da bi te delavce sploh imeli prijavljene v zavarovanje. Na ta način si marsikak tak brezvestnež skuje lep „postanski zaslužek“ iz brezbržnosti ali nevednosti delavca.

Vsaki delavec bi nadalje moral vedeti, h kateremu zdravniku se mu je treba v slučaju bolezni v njegovi družini obrniti, da mu ne bo treba nato šele poizvedovati, ali pa da se ne obrne morda na zdravnika, ki bi ga moral po nepotrebem sam plačati in po nepotrebem plačati danes tako draga zdravila, obveze itd.

Če zbolí delavec ali kdo od njegove družine, naj se pri svojem zdravniku javi bolnega s potrdilom od delodajalca, da je pri njem v službi. Zdravnik izstavi nato bolniški list, ki se mora takoj osebno ali pa potom pošte oddati pristojni poslovalnici okrožnega urada za zavarovanje delavcev. Ravno tako je takoj oddati pri poslovalnici list, s katerim zdravnik potrdi delanezmožnost in prizna pravico bolnika do bolniške podpore, da dobi delavec čim hitreje svojo podporo — takozvano hranarino — izplačano.

Ob porodih daje urad za zavarovanje delavcev porodniške podpore. Če se zavarovanec ali kdo izmed njegove družine zdravi v bolnišnici, plača urad stroške bolnišnice. Za bolne na pljučih se ob potrebi in po možnosti dovoli tudi zdravljenje v toplih krajih. Dovoljuje se po potrebi tudi poprava in plombiranje slabih zob.

Vse to so v glavnem reči, o katerih bi moral biti sleherni delavec poučen v svojo lastno korist, ker je to zavarovanje namenjeno njemu in njegovi družini kot najnujnejša pomoč v slučaju bolezni in nezgode. Žal nekateri delavci še danes izrabljajo, to zavarovanje prav neusmiljeno s hlinjenjem bolezni, se javijo bolne, obenem pa delajo itd., ne zavedajo se pa pri tem, koliko s tem škodujejo razvoju tega velevažnega socialnega zavarovanja, ker povzročajo zavodu veliko denarno škodo, neposredno pa škodujejo tudi samim sebi, ker se prispevki ob velikih izdatkih mesto znižajo — zvišajo, ali pa vsaj ne morejo znižati. Take izrabljevalce naj bi pošteni delavci, ki znajo ceniti delavsko zavarovanje, sami brezobzirno razkrinkali.

Delavstvo naj se v splošnem zanima za svoje zavarovanje sedaj bolj kot kdaj poprej, naj ga na vsej črti pospešuje in tudi ščiti. Kdo pa se naj tudi zanima za delavsko zavarovanje, ako se delavec sam ne bo? Kapitalisti bi itak rajši danes kakor jutri odpravili s sveta še to bore zavarovanje, ki ga delavstvo Jugoslavije danes ima.

Vedno nazaj.

Bivši minister za socialno politiko dr. Žerjav je z naredbo, datirano z dne 25. avgusta 1922 reduciral število obrtnih nadzorništev na 10. Po označeni naredbi se bo teh 10 obrtnih nadzorstev nahajalo v sledečih mestih, ki so: Ljubljana, Maribor, Zagreb, Osjek Banjaluka, Sarajevo, Split, Niš, Belgrad in Novi Sad. Naredba je stopila v veljavo dne 19. decembra 1922.

Kako napredna je ta Žerjavova naredba, dokazuje že dejstvo, da poleg drugih odpravlja tudi obrtno nadzorništvo v Celju.

Obrtno nadzorništvo v Celju sicer ni funkcioniralo. Bilo je podoben žegen svetega Blaža, ki nič ne koristi in nič ne škoduje. Vseeno pa je več škodovalo delavstvu kakor pa koristilo, ker je s svojo popolno poslovno pasivnostjo puščalo delodajalcem proste roke. In ne le to, s svojo malomarnostjo je delodajalcem dajalo potuho za popolno preziranje vseh onih zakonitih in naredbenih določil, ki naj bi delavca ščitile in varovale. Za gospodom Dejakom ne bo niti mačka zamijavkala.

Nič boljše ni z obrtnimi nadzorništvi v Ljubljani in v Mariboru. Zlasti se je obrtno nadzorništvo v Ljubljani vsled svoje okužujoče brezpomembnosti naravnost odlikovalo in se še danes odlikuje. Navsezadnje ni to nič čudnega, kajti gospodje obrtni nadzorniki, oziroma inšpektorji dela so se prav dobro zavedali, da partizanom gospoda ministra ne smejo skriviti lasu na glavi pa makar delavci še tako opravičeno pokazujejo na kršenje zakonov. To je v glavnem dajalo povod, da so obrtni nadzorniki opravičeno smatrali svoja službena mesta za sinekure.

Inspekcija dela je ustanova, ki bi morala čuvati nad industrijo v delavskovarstvenih zadevah. Podrejena je ministrstvu za socialno politiko, ki bi moralo iniciativno ukazati obrtnim nadzorstvom, da v tem zmislu izpolnjujejo svojo dolžnost. Spričo dejstva pa, da se obrtna nadzorništva komaj ganejo na zahtevo delavstva, pa je podan dokaz, da je v intencijah obrtnih nadzorništev najpopustljivejša toleranca napram podjetnikom. V tem vidimo veliko napako, ki nasprotuje namenu zakona, torej namenu obrtnih nadzorništev. Zakaj gola statistika in poročilo o pojavih v obrti in industriji so lepe stvari, ki pa ne nudijo drugega kakor pregled obrti in industrije, kar je tudi potrebno, prav nič pa ne prispeva

gola statistika k striktnemu izpolnjevanju delavskovarstvenih zakonov. Te naloge niso bile obrtnim nadzorništvom ukaz doslej, temmanj pa bo to mogoče odslej, ker se je delokrog povečal in personal reduciral.

Proces reakcije je torej na vsej črti. Namesto reorganiziranja ispekcij dela, da bi postala institucija za delo in svoje naloge sposoben, živ organizem, je g. dr. Žerjav kot minister za socialno politiko — žalostnega spomina — to institucijo ubil. To trdimo opravičeno, kajti nihče nas ne bo prepričal, da bo inspekcija dela v Ljubljani in Mariboru sedaj, ko se jima je delokrog za polovico povečal, vršila svojo dolžnost bolje kakor poprej.

Bojimo se, da sedaj, ko imamo novega ministra za socialno politiko g. Nika Periča tudi ne bo nič boljše v pogledu inspekcije dela, ker je Niko Perič ravno tak izrazit predstavnik meščanskega kapitalističnega razreda kakor je bil dr. Žerjav. Prej ko slej bo veljalo v zakonu o zaščiti delavstva, kar je za delavstvo dobrega v njem, le tedaj, če bo pritisk močnih strokovnih organizacij dovolj jak.

Delavčevo življenje.

Stroji, napredujoča tehnika so rodili in ustvarili moderni proletarijat. Proletarijat, ki mu je delavna sila edino sredstvo za preživljanje sebe in družine. Zato mora delavec prodajati svojo edino delovno silo in čim višje, čim boljše jo proda, tem boljše, človeka vrednejše življenje si omogoči in ojamči. Vse življenje delavčevo je en sam boj za omogočitev življenja preživljanja. Od vseh mogočih in nemogočih neprilik zavisi gospodarski položaj delavcev. V konkurenčnem boju med kapitalisti, ko se bije konkurenčni boj za cenene izdelke, igrajo delavčeve mezde glavno vlogo in po nazarju kapitalistov, delodajalcev prvo vlogo. Kapitalisti vidijo svojo poglobitveno vlogo v tem, da oropajo delavca vseh sredstev, ki bi omogočila delavcu uspešen boj za zboljšanje gospodarskega položaja, dobro se zavedajoč, da nudi tudi izkoriščanje, izrabljanje delavca za delodajaleca tudi lep in dober vir dobička.

Te, na življenjski obstoj delavcev naperjene in usmerjene napade mora delavec onemogočiti, paralizirati in, vprašanje nastane, kako bo delavec najuspešnejše branil vsaj svoje in svoje družine življenje. Odgovor je le eden: z organizacijo bo delavec izjalovil vse poizkuse kapitalistov, ugonobiti njegov gospodarski obstoj.

Delavstvo se tega dobro zaveda. Delavstvo se dobro zaveda, da ima delodajalec v gospodarskem pogledu absolutno moč nad delavcem. Kaj je delodajalcu za to, če počiva sečnja, miruje žaga, miruje kreljišče. Kaj za to, če miruje obrat teden ali dva. Delavec, osamel, brez organizacije, brez hrbitišča,

pa mora jesti, koruzno moko kupiti; kupiti vsaj koruzno moko, če že za zabelo ni zaslužil. In, če počiva delavec en dan, dva mora tretji, četrti dan stradati. Stradati on, stradati njegova družina. To je enako pri vsem delavstvu, tudi pri lesnem delavstvu je tako. — Da, celo še hujše in še slabše. Baš v lesni stroki je običaj, da zavrača kapitalist delavčeve težnje s tem, češ, dobro, bo pa gozd rasel naprej. Če ne bom posekal letos, bo pa gozd sam na sebi porasel v vrednosti. — Za življenje pa me ni strah, v kašči imam vsega za leta dovelj. — Tako pravi delodajalec, kapitalist. Kaj pa bi mogel reči delavec — trpin, če ne bi imel organizacije. Organizacije, ki temelji na razredni zavesti proletarski. — Nič, upogniti bi moral svoj hrbet in prositi bi moral delodajalca, da mu dovoli sekati les, pomagati delati dobičke, samo da bo imel žganice delavec, njegova družina. —

Za žganice, suh košček kruha se bori delavec, za bogastvo, kapital se bori kapitalist. Zato ta gospodarska razlika, zato tako nujno potrebna organizacija. —

Vsak delavec se mora zato zavedati, da mu žganecv ne bo zabelil delodajalec, kruha ne odrezal kapitalist. Zabela, bel kos kruha more iti le na rovaš dobička in — vsakdo ve, kako se delodajalec tepe proti vsakemu, najmanjšemu okrnjenju zlatega dobička. Delavec mora vedeti, da si more zabelo, žganice priboriti sam, priboriti pa si more to le, če bo organiziran, razredno zaveden in če bo za organizacijo pripravljen, voljan, žrtvovati. Kajti kdor žrtev ne pozna, ta zmage ne pozna. — Kdor ne pozna boja, ne pozna uspehov. — V meščanski družbi je pač tako: izkorišča se delavec kolikor in kar največ gre. — Temu izkoriščanju pa bo delavec napravil konec, če bo vsak delavec organiziran in storil napram organizaciji vse svoje dolžnosti.

Lesnega delavstva štejemo samo v Sloveniji na tisoče, desetisoče. Le preštejmo vse lesne izvozničarje, vse one, ki si polnijo žepe z izvozom, predelovanjem lesa. — Vendar vidimo, da število organiziranih niti zdaleka ne odgovarja številu vseh v lesni stroki zaposlenih lesnih delavcev. Mnogi gledajo razredni boj proletarijata od strani, češ, vsaj gre tudi brez njih. Napačno, vsemu proletarijatu škodljivo in kvarno je tako naziranje. Vsaj se oni, ki se trudijo v organizacijah, ki vodijo boj, ne bore zase; oni se bojujejo za vse. In, vseh dolžnost je, da se združijo v eno vrsto, bojno vrsto. Čim močnejša, zavednejša bo ta bojvena vrsta, tem večji, lepši bodo uspehi. —

Zato, sodrugi, vsi, ki spravljate v doline gozdne zaklade naše dežele, vsi, ki služite vsakdanji kruh s predelavanjem lesa, vi vsi pridite v organizacijo, pomnožite naše vrste, pomnožite jih številčno, predvsem pa duševno. —

Lesni delavec,

In to naj bo socialna politika?

Začetkom tega meseca, tik pred odstopom vlade, se je minister za socialno politiko dr. Žerjav proslavil z novo žerjavščino. Poslušil se je na „brzu ruku“ ene izmed zanj, ki jih zakon o zaščiti delavcev vsebuje vse polno in jo v zadnjem trenutku v naglici še vrgel delavstvu okoli vratu. Ta zanjka obstoja v naredbi, s katero gospod minister deli delavstvo na tri kategorije. Prvi kategoriji v težkih obratih za enkrat še milostno priznava osemurni delavnik, med tem ko druga kategorija vposlena v srednjih obratih že lahko dela po 9 ur, tretja, namreč rokodelci pa po visokem mnenju in znanju gospoda Žerjava dela lahko po 10 ur na dan. Gospod doktor sicer pravi, da je prišel do svojega sklepa po zaslišanju trgovskih in podjetniških korporacij ter delavskih zbornic. Glede delavskih zbornic trdi g. doktor očitno neresnico, kajti delavska zbornica za Slovenijo v Ljubljani ni oddajala nikakega tozadevnega mnenja, ker ni bila zaslišana. Če pa je morda belgrajski Luka dal za tako naredbo svoj blagoslov, to še dolgo ni in ne bo merodajno za delavstvo.

Gospod Žerjav ni zastoj doktor, ker zna resnico tudi na lep način postavljati na glavo. Da bi naravnost priznal, da je ustregel le srčni želji delodajalskih organizacij, bi bilo za javnost nekoliko prenetodno.

Če bo dr. Žerjav še minister, tedaj naj se nikar ne imenuje več minister za socialno politiko, ampak minister za socialni pogin.

Jugoslavija je včlanjena tudi v društvu narodov. Vse v tem društvu priključene države so vezane potom vzajemne konvencije, zakonitim potom uvajati osemurni delavni čas. Ali kaj brigajo krmilarje naše države zakoni, kaj mednarodni ugovori, glavno je, da se nekaj skrahiranih doktorjev obdrži pri vladnih jaslih, kar se doseže, ako se ima pred očmi izključno le interese izkoriščevalcev, na drugi strani pa sleherni mrvico delavskih pravic brezobzirno potepta v blato.

O tem vprašanju bo delavstvo še izpregovorilo zadnje besede. Kar se tiče nas lesnih delavcev, odklanjamo vsako tako naredbo in bi se z vso silo uprli, če bi kdo v naši stroki hotel kršiti princip osemurnega delavnika. Že danes svarimo vsakogar pred mislijo, da bi nam segal na pridobljeno pravico, ker bi morali slediti neizprōsni boji. Nikdar ne bomo trpeli, da bi vsak dobrovoljček, ki po raznih intrigah in mahinacijah pride slučajno na ministrski stolec, smatral delavstvo za žogo s katero se poljubno igra.

Razredni boj.

Iz enostavnih oblik človeške družbe se je razvila v teku stotisočletne zgodovine sedanja kapita-

listična družba. To dejstvo potrjuje zgodovina, ki je zabeležena po najrazličnejših knjigah in ostankih iz davnih dob, v katerih je človeški um znal še pisati zgodovine ali pa jo je beležil na spomenikih, stavbah in umetninah z znaki, ki jih danes težko razumemo ali pa sploh ne.

Zgodovinski ostanki nam kažejo daleč, daleč nazaj pot razvoja v prejšnjih dobah. In če bi tudi teh zgodovinskih prič ne bilo, je vendar človeški um toliko napredoval in se razvil, da logično lahko izvaja na podlagi življenja, kakšna je pot človeškega rodu in kakšen utegne biti nje nadaljni razvoj.

Zgodovina in izkušnja sta dve najučinkovitejši učiteljici, iz katerih črpa filozofija temelje, na katerih postavlja premise za bodoči razvoj človeške družbe.

Današnji družabni red sloni na kapitalističnem sistemu. Kaj se to pravi pravzaprav? V bistvu vendar nič drugega kakor da je kapital, kapitalizem življenjski živec družbe. V človeški družbi se je vršilo izkoriščanje izpočetka pólagama, pozneje pa huje in huje. Posamezniki so si prilaščevali že v fevdalnih dobah in pozneje v kapitalistični družbi vedno več privatne lasti, tvorničarji, delničarji, to je, lastniki produkcijskih pomočkov. Vse, kar služi v izdelovanje blaga, v pridelovanje pridelkov, se je združilo v rokah posameznikov tako, da je danes ogromna večina ljudi brez vsakršnega imetja, brez življenjske eksistence, če ga kapitalizem vrže iz delavnice. Prav enostavno je vprašanje, kako pa je prišlo vse to imetje v roke teh posameznikov?

Na to odgovarjamo lahko prav kratko: Ogromno imetje, ogromni kapitali, ki se združujejo v rokah kapitalistov, so plodovi dela, so vrednost tistega dela, ki ga je delavno ljudstvo opravilo sicer, ni pa imelo samo koristi od njega, marveč je šel ta del truda in napora v bisago kapitalistov. In ta del zasluzka, za katerega je sedanji družabni red opeharil delavstvo v desetletjih, se sedaj množi in množi z novimi prebitki zasluzka delavčevega po tovarnah, delniških družbah in bankah.

Jasno je na prvi pogled, da sta tukaj dva razreda v človeški družbi: en razred, ki dela in s svojim delom obrestuje kapital ter ga množi, drugi razred pa, ki gospodari s tem kapitalom in odtrga delavcu kolikor le more od zasluzka, da s tem množi svoje glavnice in svoje rezerve ter udobno živi, ne da bi vprašal, kaj je z delavcem, če nima dela, če opeša, če postane star, če se je izgaral. Kapitalizem računa s številkami, računa z dobičkom, ne pozna sentimentalnosti, smatra človeka-delavca za stroj, ki pride v staro železje, da tam strohni, če se je izgaral.

Kdo bi se potem še čudil, če premotri ta kapitalistični proces, da sta nastala v tej družbi dva razreda. Na eni strani je razred kapitalistov, zastopnikov kapitalizma, ki stremi za tem, da se kupiči ka-

pital, na drugi strani je pa razred delavcev, razred onih, ki nimajo drugega kakor svojo delovno moč, in teh interes pa je, da uživajo sadove svojega dela v čim večji meri. Opravičena je njih trditev, da je delo ono, ki vzdržuje svet, ter zahteva, da bi morali delati vsi, vsi pa tudi imeti od dela enake koristi, to je enako življenje, ki bi bilo primerno njih potrebi človeškemu dostojanstvu. Domala vsak delavec je pa danes še tudi prepričan, da se more v tem oziru izpremeniti položaj le tedaj, če se bistveno izpremeni družabni red, in sicer tako, da se prizna delu prvenstvo, delu avtoriteto, ki bi obvladala družbo.

V tem boju tiči ves konflikt v današnji družbi med kapitalističnim in delavskim razredom, in ta boj se imenuje razredni boj. Boj delavskega razreda proti razredu kapitalistov.

Že pred vojno se je razredni boj razvil do neke višine. Po vojni pa je razredna zavest naravnost vzplamtela ter se izraža v strokovnih in političnih organizacijah v različnih poaintah in nijansah. Po vsem svetu se zbira proletarijat in išče potov, po katerih bi vodil svoj boj uspešneje; išče stikov, hrepeni po zedinjenju proletarijata, ki mora prej ali slej postati močna sila v razvoju človeške družbe, ki postaja vsak dan bolj ogrožujoča delavsko eksistenco. Zedinjenje proletarijata je danes postulat, ker če se ne bo znal braniti, uveljavljati, postane popoln suženj kapitalizma, in kaj je suženjstvo, to ve delavec že danes. Razredni boj je usiljen boj, boj v sili je pa opravičen; boj za pravice do življenja, do človeka primerne eksistence je — delavčeva dolžnost. V strokovnih organizacijah se vrši naš boj za sedanje izboljšanje položaja, zunaj za bodočnost. Razredni boj pa je oboje.

Ljubljanski lesni delavci pozor!

Tako kakor vsako leto, priredi tudi letos podružnica Ljubljana „Osrednjega društva lesnih delavcev“ dne 31. decembra 1922. svojo tradicionalno

SILVESTROVO VESELICO

katere začetek bo ob 18. uri (ob 6.) zvečer.

Višila se bo v hotelu „Tivoli“. Spored bo zelo bogat,

Po izčrpanem sporedu ples.

Vstopnina za osebo 6 dinarjev, otroci v spremstvu staršev so vstopnine prosti.

Čisti prebitek je namenjen fondu za podpiranje onemoglih članov, vdov in sirot po članih.

Tovariši skrbimo zato, da bomo tudi to pot svojo nalogo rešili častno.

Odbor.

Razno.

Štiri leta smrti velikega proletarskega pisatelja Ivana Cankarja so minila v pondeljek, 11. t. m. Proletarijat, ki mu je posvetil Cankar svoja dela, še ne pozna velikega oznanjevalca nove dobe, socializma — proletarske bodočnosti. Spominjamo se ob štiri-letnici proletarskega pisatelja, ki ga je vkljub nedosežni duševni veličini buržoazija zaničevala in zasmehovala.

Podružnica lesnih delavcev v Celju obvešča vse člane, da se bo vršil dne 13. januarja 1923 ob pol 7. zvečer v društvenem lokalu v gostilni Svetel v Gaberju redni občni zbor. Dolžnost vseh sodrugov je, da se občnega zbora točno udeleže. Nihče ne sme manjkati! — Odbor.

Osrednje društvo lesnih delavcev pozivlja vse svoje podružnice, da pošljejo vse ostale račune od novembra in za mesec december, do 10. januarja in obenem tudi izkaznice v zamenjavo, kateri člani bodo imeli do konca decembra plačane prispevke. Zato pozivljamo vse člane, da redno plačujejo prispevke, da bo mogla centrala napraviti letni zaključek.

V tovarni pohištva „Vintgar“ se ponavljajo zopet stari grehi, kar je bilo že enkrat naznanjeno, da delajo mladoletni delavci in delavke po noči. Iz teh ozirov opozarjamo inšpekcijo dela, da se o tej stvari prepriča in napravi red v tovarni „Vintgar“. G. Jelencu pa nasvetujemo, da si nabavi zakon o zaščiti delavcev. — Delavec.

Zahvala. Podpisani se zahvaljujem „Osrednjemu društvu lesnih delavcev“ za nakazano mi izredno podporo v moji dolgotrajni bolezni v znesku 100 dinarjev. Enako se zahvaljujem „Podružnici ljubljanskih mizarjev za podeljeno mi izredno podporo v znesku 150 dinarjev. — Jožef Rožnik.

Zahvaljujem se vsem sodelavcem pri „Kranjski stavbinski družbi“ za nabrano dvakratno podporo. Prejel sem 4. novembra 250 dinarjev in 16. decembra 224 dinarjev. Vsem skupaj in vsakemu posebej najtoplejšo zahvalo. — Jožef Rožnik.

Proste vožnje po železnicah. Ministrstvo za promet je v sporazumu z ministrstvom za socialno politiko izdalo naredbo, po kateri imajo brezposelni delavci prosto vožnjo po železnicah cele države, ako se izkažejo, da jim je v tem ali v onem kraju zagotovljeno delo. V to svrhu jim je treba dokazila bodisi od strani posredovalnice za delo ali potrdila od strani delodajalca, ki je delavca v delo sprejel. V slučaju pa, da se je v času dogovora in nastopa dela razmerje izpremenilo v toliko, da ga delodajalec ne potrebuje več za delavca, ima delavec pravico do brezplačne vožnje tudi nazaj v svoje prvotno bivališče. To se pa ni zgodilo pri nas v Jugoslaviji, temveč v češkoslovaški republiki.

Glavni radnički savez v Bulgariji je obvestil glavni radnički savez Jugoslavije, da imajo v Bulgariji veliko brezposelnost. Obenem pripominja glavni tajnik Jurij Dimitrov, da prihaja tja mnogo delavcev iz Madžarske, Čehoslovaške in Jugoslavije, ter iščejo dela in povečavajo brezposelnost, brezposelni delavci pa prihajajo v breme bulgarskim strokovnim organizacijam. Zlasti je velika brezposelnost v kovinski, lesni in stavbinski industriji, in ravno za te stroke dohaja največ delavcev v Bulgarijo. Delavstvo navedenih strok naj blagohotno upošteva razmere v Bulgariji in naj ne potuje tja.

Kompenzacijske blagajne za družinske doklade na Francoskem. Kompenzacijske blagajne za družinske doklade na Francoskem imajo namen preprečiti, da bi bil industrijec, podjetnik, ki zaposluje več delavcev z družinskimi člani, v pogledu mezd bolj obremenjen, kakor njegov konkurent, ki izplačuje le malo ali nič družinskih doklad. Podjetniki, včlanjeni v teh kompenzacijskih blagajnah, plačujejo v blagajno gotov, po številu delavcev in izplačanih mezdah določeni prispevek; iz teh sredstev izplačuje blagajna pogojene družinske doklade. S tem sistemom se je doseglo, da delodajalci po večini industrijske zveze same, in doslej še niso zakonito urejene. Tozadevni poizkus je zadel na najhujši odpor. Število takih kompenzacijskih blagajn je naraslo od 60 v letu 1921. do srede tega leta na 91. Kako koristne in potrebne so take kompenzacijske blagajne, kažejo uspehi kompenzacijske blagajne tekstilne industrije Roubaix-Tourcoing. Ta kompenzacijska blagajna izplačuje 12.500 družinam za 20.600 otrok družinske doklade; izplačila so znesla od 1. marca 1920 do 30. maja 1922 skupno 23 milijonov frankov. V Sloveniji so strokovne organizacije same začele delovati na tem, da se odpravijo družinske doklade, ki so slabo in nezadovoljivo dopolnilo nezadostnim mezdam. Družinskih doklad predvsem ne poznajo več po večini kovinski obrati, dočim pa so rudarji vztrajali na njih, ostale pa so — za rudarje Trboveljske premogokopne družbe — in po mezdah družbe se ravnajo ostala rudarska podjetja — od letošnjega januarja dalje neizpremenjene. V mnogih podjetjih pa so družinske doklade itak že tako nizke, da ne izpreminjajo in ne zvišujejo bistveno delavskih mezd. Na tako institucijo, kot jo imajo na Francoskem, pa bo moral slovenski proletarijat še dolgo čakati. Čakati vsled nesocialnega in nesolidarnega pojmovanja industrijcev.

Tatovi uslužbeni v ministrstvu. Neki Branko Kotlajiš je bil svoj čas v hotelu „Bristol“ v Belgradu nastavljen za portirja. Ob priliki bivanja nekega francoskega dostojanstvenika v dotičnem hotelu ga je Branko okradel in zapustil službo. Bogati Francoz je seveda napravil ovadbo in policija ga je po dolgem iskanju vendar iztaknila. Bil je nastavljen uradnik v ministrstvu pravde.

Nesramnost trgovskih špekulantov. V Zagrebu so odkrili veliko sleparijo s kajnitom. Kajnit je soli podoben produkt za gnojenje njiv. Trgovec Kralj v Zagrebu je prejel od tvrdke Tonejc & Co. v Mariboru 111 vagonov kajnita, ki ga je prodal kot sol. Kajnit je zdravju škodljiv. Sleparja so zaprli. Špekulant Kralj je svak lastnika tvrdke Tonejc & Co., ki ima v Mariboru monopolno trgovino s soljo.

Gospodarski polom. Krona na curiški borzi pada neprestano. Od 3.10 švicarskega franka je padla na 1.35. — Umetno dviganje krone, oziroma dinarja z ameriškim posojilom, onemogočena izmenjava blaga z inozemstvom in neurejeno gospodarstvo doma, je naši kroni v inozemstvu vzelo zadnji kredit. Sedaj se nahajamo na hitrem drsenju navzdol. Nič ne pomaga, če je Plavšič, čarovnik pri dviganju naše valute, potem ko je obležal pokopan pod teorijo in prakso svoje valutarne politike, podal demisijo.

Okrog 200.000 vdov, ki so izgubile svoje može v valovih svetovne vojne in postale brez eksistence, imamo v državi. To je številka, ki jo izkazuje ministrstvo za soc. skrbstvo. So izključno samo tiste žene, katere dobivajo podporo. Koliko je še takih, ki podpore niso deležne. Še hujše socialno zlo, ki pretresa človeka do mozga je, če vemo, da je vojna zapustila 23.000 sirot brez očeta in matere v celi državi.

Toliko je žrtev vojne! Zadnja statistika izkazuje pretresujoče številke vojnih invalidov v naši državi. Vseh skupaj je nad 70.000, izmed katerih je 22.000 brez vsakega imetja. To so posledice kapitalističnih vojn. V Sloveniji sami jih je 11.000, ki so pa v veliki večini sami reveži.

Kultura.

Maribor. V četrtek dne 30. novembra 1922. je podružnica Osrednjega društva lesnih delavcev priredila predavanje o zakonu o zaščiti delavcev. Predavanje se je vršilo zvečer po delu v društvenih

prostorih, predaval pa je s. Petejan. Lahko rečemo, da je s. Petejan prevzeto nalogo rešil prav dobro. Želeti bi bilo, da vse podružnice prirejajo predavanja o raznih takih, za lesne delavce važnih predmetih. Po predavanju se je razpravljalo o nekaterih internih stvareh. — V splošnem pa moramo reči, da obisk ni bil tak, kakršnega bi predmet kakor je zakon o zaščiti delavcev zaslužil. V tem oziru je želeti, da naši tovariši v bodoče posvečajo nekoliko več pozornosti. Ob vsaki priliki čutimo, da nam na vseh koncih in krajih manjka poznavanje onih zakonov, ki delavstvu, čeprav ne veliko, pa vsaj nekaj nudijo. Ako pa se niti za to ne pobrigamo v zadostni meri, kako se naj potem borimo za izboljšanje in proširjenje socialne zakonodaje? In če ne bo potrebnega in izdatnega pritiska od zdočaj, bomo zaman pričakovali, da nam bo buržoazija kaj pametnega naklonila. Da, ona nam bo naklonila toda — bič in za slučaj invaliditete in starosti — beraško palico.

POZIV!

Na podlagi sklepa načelstva podpisane zadruge se bodo **do vštetelega 10. januarja 1923. leta** sprejemali člani k tej zadrugi. Delež znaša 1000 dinarjev. Pristopnina pa 50 dinarjev. Pristopnino je glasom pravil vplačati takoj pri vpisu, delež pa v roku, ki ga bo načelstvo pisмено sporočilo. Lesni delavci, ki žele pristopiti k zadrugi, se naj zglase v zadrugi pisarni na Glincah. Člane se do označenega roka sprejema vsak dan.

V Ljubljani, 22. dec. 1922.

Produktivna zadruga ljub. mizarjev r. z. z o. z.
Načelstvo.

Lastnik in izdajatelj „Osrednje društvo lesnih delavcev“ v Ljubljani, — Odgovorni urednik Kavčič Tomaž. — Tiska tiskarna J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

== KONSUMNO DRUŠTVO ZA SLOVENIJO ==

Poštni predal št. 13
Telefon inter. št. 178

:: LJUBLJANA ::

Pošt. ček. rač. št. 10.532
Brz. „Kodes“ Ljubljana

Hranilni oddelek

naznanja, da je s **1. novembrom 1922**

zvišal obresti in sicer

za navadne hranilne vloge na **6**⁰/₀
za vloge proti četrtletni odpovedi na **6**¹/₂⁰/₀
za vloge proti polletni odpovedi na **7**⁰/₀

Hranilne vloge sprejemajo in izplačujejo vse prodajalne naše zadruge!

Vlagajte vse svoje prihranke v lastno hranilnico!